

PECULIAR PRAGMATIC ASPECTS OF CONTEXT AND ARGUMENTATIVE STRATEGIES IN CURRENT OCCASIONAL RELIGIOUS DISCOURSE: PARAENESIS (APPLIED STUDY)

[Anamaria GRECU-GHEORGHIU](#)

Ph.D. Student

("Alexandru Ioan Cuza" University of Iași, Romania)

ana_grecu_gheorghiu@yahoo.com, <https://orcid.org/0009-0006-1795-5622>

Abstract

While considering occasional sermons (paraenesis) as a separate homiletic genre, distinct from other forms of speech acknowledged in specialized orthodox writings, we will point out, in this paper, a series of its particular aspects related to: the situational context in which the speeches are delivered; the preacher's purposes, his status and attitude towards his audience and towards the orthodox cult in general; the type of audience it is intended for. These elements, which actually make up the contextual parameters of the whole communication event, require certain qualities of the preacher, especially during these (occasional) "circumstances", namely, increased rhetoric sensitivity and pragmatic competence. Therefore, as paraenesis is a discourse of performance, with an argumentative component, the preacher will use both specific speech contracts and special argumentative strategies, some of which are described hereunder. Our analysis will include two topical paraenesises which will be enclosed at the end of this paper; the transcription from the audio-video tapes are complied with the standards required by the current spoken Romanian corpora.

Keywords: pragmatic, aspect, context, strategy, argumentative, current occasional religious discourse

Rezumat

Considerând predicile ocazionale (pareneza) ca un gen omiletic separat, distinct de alte forme de vorbire recunoscute în scrierile ortodoxe de specialitate, vom evidenția, în această lucrare, o serie de aspecte specifice ale acesteia, legate de: contextul situațional în care sunt rostite discursurile; scopurile predicatorului, statutul și atitudinea sa față de public și față de cultul ortodox în general; tipul de public căruia îi sunt destinate. Aceste elemente, care constituie, de fapt, parametrii contextuali ai întregii interacțiuni comunicative, necesită anumite calități din partea predicatorului, în special, în aceste „circumstanțe” (ocasionale), și anume, o sensibilitate retorică sporită și o competență pragmatică. Prin urmare, întrucât pareneza este un discurs de performanță, cu o componentă argumentativă, predicatorul va utiliza atât contracte de vorbire specifice, cât și strategii argumentative speciale, dintre care unele sunt descrise mai jos. Analiza noastră include două pareneze topice care sunt incluse la sfârșitul acestei lucrări; transcrierea de pe înregistrările audio-video este conformă standardelor impuse de corpusurile actuale ale limbii române vorbite.

Cuvinte-cheie: pragmatic, aspect, context, strategie, argumentativ, discurs religios ocazional actual

Most of the homiletic works of the orthodox literature (Aramă, 1922; Grigoraș, 2000; Toader, 2002) have tried, over the time, to underline the im-

portance of the act of the sermon and, through it, of the believers' formation process to redemption through discourse. The beginning of the 20th century brings with it theological works that elaborate a consciousness process of the sacerdotal mission through discourse and, most important, of the update need through new discursive methods of the *formative* message: "...predicatorul nu trebuie să se plaseze într-un conservatorism păgubos" (Gordon, 2001a, p. 52); he must care for the *effect* that his discourse has on the audience (even if the audience has already embraced the faith in the orthodox values) because: "predicatorul, prin orice cuvânt rostit, nu doar evocă niște adevăruri, ci trebuie mereu să-i *re-convingă* pe ascultători asupra lor, așa încât *persuasiunea* niciodată nu poate lipsi... una dintre definițiile acceptate date prediciei sună așa: *Predica este arta vorbirii frumoase și convingătoare*" (*ibidem*). The worry for the form of the religious discourse (which is strongly influenced by the classical rhetoric⁷) and the current discursive techniques, used by valuing some concepts specific to modern rhetoric in order to stimulate the enthusiasm of the Christian audience, captivated both the interest of the pragmatologists (Obreja-Răducănescu, 2011; Dărescu, 2011) and of the semioticians (Dumas, 2000); in this way, valuable ideas and approaches regarding the *entropic* dimension that the religious discourse implies were born. Despite all these aspects, the sermon is yet insufficiently exploited from the pragmatic point of view and remains a current and resourceful subject because each discursive act, which is free for the audience and which is sometimes homogenous from the confessional point of view, implies a *hic et nunc* interpretation of the argumentation and, therefore, a permanent "reconfiguration" of the *strategies that are used*. As any other discourse, the religious discursive practice won its status of *event* (Benveniste, 2000, p. 58), it is an act of enunciation, the manifest itself of the language in action through the mediation of its individual act: "langagemis en action" (*idem*, 1966, p. 242, *apud* Tuțescu, 1986, p. 25).

In this work, we will concentrate our attention on some of the contextual elements that define a specific genre of the orthodox sermon, the sermon which in literature is called *paraenesis* or *occasional sermon*. This element is defined in most of orthodox homiletic books, but one book pays a special attention to this concept and emphasizes a series of particularities, highlighting the special role that it has from the *formative* point of view and the responsibility which should characterize the preachers in order to adapt to the situation and to the audience while uttering it. Consequently, we have this definition: "pareneza este o cuvântare bisericească simplă ce se rosteste la momente liturgice speciale, fie de bucurie (botez, cununie, sfințirea Bisericii, in-

⁷ The limits and the convergent elements between the Christian sermon and the Greek and Roman rhetoric are very well summarized in the article written by Duțu, 1991.

stalarea preotului în parohie, ș.a.), fie de întristare (înmormântare, parastase, calamități naturale)” (Gordon, 2001b, p. 50).

Taking into account this definition, the present work will describe, in a concisely manner and with reference to the religious discourse in general, the specific elements of this particular homiletic genre, the *paraenesis*, and will continue with the punctual description of each observation, based on the corpus of this analysis.

“The circumstance” sermon (the term is taken from Aramă, 1992, p. 113) entails a series of specific characteristics regarding the *situational context* (unlike the other homiletic genres, the *paraenesis* can take place inside the church, but also outside; the content of the *paraenesis* and its form depend on the occasion or the background circumstance which impose the *general tonus*: *wedding, funeral, baptism*, etc.), the *audience type* and especially the “context of reception” (Breton, 1996, p. 18)⁸ (the ensemble of opinions, values, judgments that a “circumstance” audience has, which are prior to the argumentation act and which will play an essential role in the reception of the argument and, consequently, in the acceptance, rejection or variable adherence process), the argumentation being done, most of the times, by *several preachers* who give the floor one to another, because the previous service is made by priests in synod, as *the message and the form have profound moral valences*.

These characteristics, shortly described for the time being, draw the attention from a pragmatic point of view, because, through the *paraenetic* discourse, we will renounce at the redundancy imposed by the conventionality of the religious discourse, being interested in the aspects that define the rather entropic character of this homiletic genre. We will make observations about the *situational context* in which the discourse takes place, *the preacher’s intentions*, his *status* and *his attitude towards the audience*, and also towards the orthodox cult in general, *the type of audience* whom the message is addressed to, insisting especially upon the forms of the communication of the message and upon the *effect* of the *paraenetic* religious speech on the audience (through the illustration of the most important argumentation strategies used by the preacher, in this *occasional* context). From the *situational context* point of view, the *paraeneses* which are analyzed have a character which is imposed by the moment, by the *circumstance*. The *spatio-temporal* placing is special too: unlike the other great genres of the sermon, speeches which are held only in the church, for the interior services, the *paraenesis* can be held inside and outside the church, remaining connected to a liturgical act (the Holy Sacrament

⁸ The meaning of the term *context*, which is used in this situation, corresponds to the pragmatic terms *the psychological context of intentions and of the interlocutors’ beliefs*, concept defined by Rovența-Frumușani, 1999, next to *verbal context* or *co-text*, *situational contextual*, *the context of action of the discursive fragments as linguistic acts*.

or Hierurgy). We selected two paraeneses which are uttered after two different religious services: the first one exactly after the consecration of the painting from the interior of the Monument Church of Hadâmbu Monastery of Iași, during a hierurgy par excellence (*consecrationes*), uttered therefore after a service through which "...anumite persoane sau lucruri nu numai că sunt binecuvântate, ci în plus- sunt consacrate, afierosite sau închinatelor unor scopuri sau întrebuițări sfinte (în cultul divin)" (Braniște, 2005, p. 360). This paraenesis is a simple one (A1). The second paraenesis (A2) is complex, uttered at the same event, outside the church, but at a different ceremonial moment, after the liturgical act itself, being very generous in *didactic episodes* from this point of view: "...predica este cea care va face inteligibile actele liturgice, prin explicarea simbolismelor și prin sfaturile practice care se pot da și care sunt așteptate cu mare interes de participanți" (Gordon, 2001b, p. 63). The discourse, in general, and the paraenesis, in particular, depend very much on the *situation of the interaction* and on the *social context*, and its analysis implies a special attention regarding the reincorporation of the social, cultural and situational factors which help at the outlining of the complete significance of the discursive sequence. *The contextual effect*, which is linked to the pertinence theory, is a key concept in the pragmatic approach of the discourse: a piece of information must have increased contextual effects in order to be pertinent. We cannot neglect the fact that, more than any other type of discourse, the religious discourse is not for its own sake "pentru propria-i glorie; dimpotrivă... el este animat în toate uzajele sale, de dorința aducerii în limbaj a unei experiențe, a unui mod de a locui și de a fi în lume care îl precede și care îi cere rostirea"⁹. Being different from this point of view, the paraenetic speech is imposed by the *substance* that characterizes it: an occasional and special ceremony¹⁰; therefore, the speech has to be adapted to the occasion. Subsequently, we should underline the fact that the above mentioned paraeneses are uttered after specific ritual scenarios, different from dominical services and, consequently, they suppose a greater degree of formalism¹¹, a certain order and state; to this purpose, a special attention is given to the spacial organization itself through specific exposure techniques:

⁹ The research of this hidden reference becomes the main objective for Ricoeur, 1995, p. 30.

¹⁰ Depending on the situation in which it is uttered with this meaning, some works prefer the generic term "ceremonious discourse", which would cover the so-called discourse genre "social/religious", in Prisacariu, 2011, p. 163.

¹¹ Constantin Duțu (Duțu, 1992, p. 106) groups the paraeneses, after their type, in: *apologetic* or *protective*, *exhortative* or *encouraging*, *consolatory* or *comforting*, *encomiastic* (*eulogistic*). The paraeneses described in this work can be considered *encomiastic*, belonging to the terrestrial (immanent) axis and being called "formal sermon" (p. 141), in which the pastoral element is the most important, rather than the pedant one.

the complex paraenesis is uttered respecting the public distance towards the audience, this distance being preserved through the presence of a so called “ritual device” (this is the special stage setting): “... dispozitivul ritualic acordă un alt statut ființelor, gesturilor, obiectelor [...] el semiotizează spațiul, îl constituie ca un continuum care vizează operativitatea... acest dispozitiv operează o delimitare...” (Lardellier, 2009, p. 83). This “mise en scène” doubles the verbal argumentative sequence: the increased display and visibility allows the audience to endorse the spectacular dimension that the religious and, in these circumstances, the argumentative discourse, achieve. These kinds of services become real *social moments* (in goffmanian terms), involving symbolic transformations by creating special bonds with the Divinity. The sanctification service pragmatically represents “un rite de passage”¹² and, in Fiske’s terms, the paraenetic speech can represent “un ritual de graniță” (Fiske, 2003, p. 155). The discourses that come against this *rite* should be even better argued, taking into account that in the orthodox cult the conviction which characterizes the participation to these rituals and the conviction that assumes these passages influence their “efficiency”: “...efectul ierurgii- lor depinde și de credința și de vrednicia primitorului sau de a celor pentru care se săvârșesc sau care beneficiază de ele” (Comp. Hr. Adrutsos. *Dogmatica* (trad. rom. de D. Stăniloae), p. 340; Pr. Prof. Isidor Todoran. (1965). *Sfinte Taine și Ierurgii. MA*, 2-3, 100-107, *apud* Braniște, 2005, p. 358). Being aware of all these aspects, the preacher’s mission is even more important, as *the efficiency* of the ritual depends on the speech, the skillfulness and the faith that the audience receives it. The hierarchy of the sanctification imposes a special condition: it can be performed only by the bishop; in terms of *the address ritual*, we should specify that the order is established by the bishop too (or for re-sanctification, by the protopope) depending on the roles, in ascending order. From this pre-established schema of the address ritual, it is shaped the formality of the direct speech, which becomes specific to occasional discourses:

“...preasfințiile voastre ↑ (îndicând capul și privirea) precucioase părinte sta:reț ↑ (îclinând capul spre dreapta și revenind) cucioși_părinți_cucernici_părinți ↑ + (lăsând privirea în jos) iubită frățime (privire panoptică) <zâmbet> a acestei sfinte mănăstiri ↑ + stimate autorități_dragi copii ↑ + drept_măritori creștini” (A2, p. 1).

The legitimacy of the person who makes the speech is a very important element in the conviction process of the audience. Since Aristotle, the discursive influence relationship is organized on the triptych: *ethos*, *logos* and *pathos* (Chelcea, 2006, p. 76)¹³. The first dimension refers to the person who orga-

¹² Quotation referring to Belmont, 1986.

¹³ The author underlines the importance that the situational factors have (the place where the persuasion action or the orator’s status take place) in the aritotelic theory of persuasion.

nizes the speech, to his (her) qualities, to the authority over the audience, the second dimension aims at the manner in which the discourse is constructed, while the third dimension is related to the psychological experiences of the audience. The conviction is directly connected to the person who makes the speech; therefore, the means in which (s)he will react are: *ethos* and *logos*. Through discourse, rational arguments and emotional messages, the conviction is completed by the conviction through *ethos*. The conviction can be achieved by personal qualities (authority, prestige, even by physical qualities, the dialogue availability and the type of address) and by the manner in which the discourse is organized. A distinction between *the ethos itself* or *the pre-existent ethos* is made in literature (what the audience already knows or thinks about the speaker), and the *discursive* one, created during the speech (through style and attitude, the quality of the argumentation and the relation with the audience): “Cele două tipuri de *ethos* pot fi convergente sau divergente, în măsura în care construcția discursivă a unei imagini confirmă sau infirmă ceea ce publicul știa dinainte. Imaginea pe care locutorul și-o (re)construiește pe măsură ce își desfășoară discursul are anumite dimensiuni psihologice sau strategice reflectate în alegerile lingvistice: siguranță sau nesiguranță (indicate în special de modalizatorii epistemici), politețe sau agresivitate, egocentrism sau modestie, ordine sau dezordine, conformism sau nonconformism etc.” (Zafiu, 2010, pp. 28-29). *The ethos itself* influences the interception of the religious discourse in a particular manner. This type of *ethos* is also an influential one, the bishop addresses to the audience with the authority of his role in the church, by virtue of his deontic authority (Bochénski, 1992, pp. 49-108)¹⁴: the preacher is one of the most important bishops of the Romanian Orthodox Church; he is the Metropolitan of Moldavia and Bukovina. His *epistemic authority* is certified by his discourse and argumentation: by the manner in which he succeeds in emphasizing the role of the hierurgies and their importance in Christian’s religious life, in explaining the significance of different acts during the service, in efficiently imposing his own discursive schematizations to his audience, etc. In this situation, we refer to the definition given by literature to *discursive ethos*: “construit în discurs prin stil și atitudine, prin calitatea argumentării și raportarea la public [...] Imaginea pe care locutorul și-o (re)construiește pe măsură ce își desfășoară discursul are anumite dimensiuni psihologice sau strategice, reflectate în alegerile lingvistice” (Zafiu, 2010, p. 28). In this case, the selection represents the conformation to what can be accepted by an heterogeneous audience. Therefore, an attention to the involvement of the *self* can be observed: the thematic

¹⁴ In this work, the authority is sustained by the two dimensions that should be complementary in an argumentative discourse: the *deontic authority* and the *epistemic authority*. The first one refers to *the authority of the person who holds a position*, while the second one refers to *the authority of the person who knows*.

self is not exploited, not even the metalinguistic self; instead, several constructions at first person plural, which imply that “generic *us*” (*ibidem*), can be identified:

“...crezului ↑ (palma stângă rămâne deschisă, arătătorul mâinii drepte este îndreptat în sus) pe care noi începem să-l CUNOAȘTEM ↑ DAR + MULȚI DINTRE NOI + (arătătorul este mișcat circular pe axa de adâncime) nu pătrundem adânc ↑ (urind și celelalte degete în manunchi, mișcări scurte sus-jos, sacadat) în cuvintele „CRED + în Dumnezeu Tatăl + + (repetă gestul, marcând silaba) cred în Dumnezeu: FIUL sau cred în Dumnezeu duhul sfânt ↑...” (A2, p. 3).

A symmetric position towards the audience, which denotes empathy and which invites to participation by assuming the collective memory and membership, an invitation made in an imperative manner by the apostolic voice:

“...trebuie să fim ca el (mișcând circular degetele arătător exterior-interior) care a zis (urind mâinile strânse) nu mai trăiesc EU (pumnii alăturați de piept și revine) ci hristos trăiește'n mine_căci în hristos domnul ↓ (pumnii în aer) ne mișcăm ↑ + (aceeași poziție a mâinilor apoi plecaciune către auditoriu și revenire) viem ↑ + (repetarea gestului) și sîntem” (A2, p. 2).

We can also identify a “generic *you*”, if it can be called in this way, which becomes responsible through an explicative-argumentative presentation:

“...SĂ CUNOȘTI ÎN-VĂ-ȚĂ-TURA DE CREDINȚĂ+TU+creștin dreptslăvitor ↓ + tu ↑ + creștin ortodox ↑ + (gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise, ținute paralel) că nu este un ↓ mai ↓ mai mare izvor ↑ (degetele arătător îndreptate în sus) al răutăților ↓ spun sfinții părinți (gest al corpului pe axa orizontală dreapta-stînga și revenire pe centru) decât NECUNOAȘTEREA CUVÂNTULUI + lui Dumnezeu...” (A2, p. 3),

and which prevails on moralizing formulas of the necessity and certainty that describe it:

“...că luați aminte <F>VOI PĂSTORI_ (gest al brațelor deschise larg, către soborul aflat în stînga și în dreapta sa) [adică NOI (gest indicial către sine cu arătătorul ambelor mâini) și dumneavoastră (același gest către auditoriu) cei care faceți parte din preoția împărătească ↑ din neamul cel sfânt ↑] (măinile ridicate ușor în sus urind arătătorul celor două mâini într-un punct fix) luați aminte la voi ÎNȘIVĂ...” (A2, p. 3).

The interaction ritual from religious manifestations, in general, and from orthodox ones, in particular, is very well known by the participants. A common *communication platform* is born as the result of the circumstance which holds them together, in our case: “fiecare cunoaște schemele interpretative ale partenerului; se stabilește un consens cu privire la locul fiecăruia; la expresiile și impresiile revendicate de fiecare” (Cosnier, 2007, p. 56). As in any other discursive interaction, the audience of the paraenesis *coordinates, inspires and controls* the communication process, while the preacher has to adapt to the requirements and the expectations of the audience, mainly through reference to the *situational context* which generates the discourse, in our case. This aspect is stated out because the audience of the paraenesis is special: most of the time it is *heterogeneous* from two points of view: *socio-cultural* and *psycho-social*. The bishop should be aware of this diversity and should empa-

thiſe with them, depending on their common element: “the circumstance”. Regarding the paraenesis analysed in this work, the happiness generated by the event ſhows through at verbal, vocal and kinesthetic level. What becomes more ſpecial is that *heterogeneousness can alſo be confeſſional* (we mention this aſpect becauſe, at ſome “ſocial” events, ſuch as Te Deum ſervices, funerals, baptiſms, thoſe who participate are not all orthodox: “Predicatorul ſe găſeſte în ſituația aceaſta: are *un public pentru o temă, nu o temă pentru un public*” (Gordon, 2001b, p. 177). Eſpecially in theſe particular ſituations, the dialogical implications of the argumentative diſcourſe are analysed in this manner: “Argumentarea preſupune de fapt un dublu dialog: cu adverſarul ſi cu deſtinatarul, figuri care ſe pot ſuprapune ſau nu” (Zafiu, 2009, p. 149). Conſequentially, beſides the *vertical* character of the religious diſcourſe, from the *horizontal* point of view, the paraenesis implies a *double intentionality* becauſe of the miſſionary conception.

More than any other homiletic genres, the paraenesis represents a diſcourſe with a *moral predominant* content and with a ſpecial formative character (it has to be “touching”, “adviſing”, the promotion of *values* ſhould be emphasized, *eulogizing dignified facts, which become examples*, being thus profoundly persuasive: “ſcopul ſpecial al parenezei eſte ſă extindă binefacerile propovăduirii ſi la alte momente liturgice, în afară de Sfânta Liturghie cum ar fi Săvârſirea Sfintelor Taine ſi a Ierurgiilor, în Biserică, la caſele credincioſilor, în țarine ſau alte locuri. Parenezele pot produce uneori *efecte* mai mari decât în cazul celorlalte forme ale predicii din cauza ſcurtimii ſi zborului înalt retoric care le eſte propriu” (Gordon, 2001b, p. 182)).

Punctual argumentative ſtrategies in the “occasional” context

Taking into conſideration the aſpects mentioned above, we conſider that all contextual elements determine the preacher’s diſcuſſive and extra-diſcuſſive choices. Depending on all theſe aſpects, the ſermon act becomes an argumentative diſcourſe. As this work does not try to make an exhaustive approach of the argumentative proceſſ in the religious “circumſtance” diſcourſe, we will analyſe, based on the corpus, the following punctual ſtrategies¹⁵: the *rhetorical interrogation*, the *denial* and the *quotation*.

The rhetorical interrogation

If the firſt paraenesis is more approbatory and appreciative, without involving too much the audience from an *intellectual* perſpective, but from an *affective* one, the ſecond paraenesis makes uſe of the rhetorical interrogation,

¹⁵ A precise delimitation of ſtrategies can be encountered in Florin-Teodor Olariu’s work, *Dimensiunea ludică a limbajului*, Rezumatul tezei de doctorat, 2006, p. 21, *apud* Cărauſu, 2009, p. 376; therefore, the difference between *global diſcuſſive-argumentative ſtrategies*: explanation, deſcription, narration and *punctual diſcuſſive-argumentative ſtrategies* is made.

becoming, in this way, the base for the argumentation. The intrinsic value of the religious discourse allows the use of these procedures, offering the audience the chance to interfere: a “silent participation” (Thompson, 1969, p. 38) which advises the audience to create its own senses, to find significations or simply to accept a certain point: “There is no doubt about it: communicative preaching is dialogical and always has been. It is characterized by the preacher's concern for the attitudes, experiences, and needs of his people. In every aspect of his ministry he must listen to them and respond appropriately to their needs and feelings” (*ibidem*, p. 9). The bishop succeeds in creating this dialogism with the heterogeneous audience, fully exploiting the event information and making sure, in this way, that those persons who participated in such a special ritual understand, assume and truly live the sanctification ceremonial:

“...ce este viața creștină? nu este altceva decât CUNOAȘTEREA lui Dumnezeu tatăl ↑ prin hristos în duhul sfânt. + de ce oare: + am venit noi astăzi (încălină corpul spre dreapta, privire panoptică) la sfânta mănăstire? + lăsându-ne: preocupările noastre ↓ de aproape sau de departe ↑ ++ pentru ca să-l cunoaștem pe Dumnezeu tatăl ↑ + prin cristos în duhul sfânt. ++ (mişcare sacadată a capului pe axa verticală) de ce? + s-a așezat pictura pe biserici: ce ↓ mănăstirii acesteia biserica cea veche ↑ pentru ca prin intermediul ei ↑ + noi să-l cunoaștem pe Dumnezeu tatăl ↑ prin CRISTOS în duhul sfânt. + de ce oare săvârșim sfânta și dumnezeiasca liturghie? (schimbând poziția de pe un picior pe altul și ridicându-se ușor pe vârfuri) și ne împărtășim noi: preoții acum (îndreptând privirea spre stânga și revenind) dumneavoastră (privire panoptică) peste câteva clipe ↑ + cei care ați primit binecuvântare de la preotul duhovnic? ne împărtășim pentru ca să cunoaștem ↓ (privind spre dreapta și revenind) pe hristos în duhul sfânt. pentru că nu este un alt ȚEL al vieții creștine (repetă gestul) decât acesta iubiți credincioși ↓ (mişcare scurtă a capului pe axa verticală) să-l cunoaștem pe Dumnezeu TATĂL prin hristos ↓ în duhul sfânt. și ce înseamnă oare ↑ (ridicând brațele cu palmele orientate în sus) această cunoaștere? + (lăsându-se ușor pe călcâie) ne-o spune și ne răspunde HRISTOS (brațele încă ridicate în sus, degetele sunt unite mănunchi, sacadat) ne răspund sfinții apostoli ↑ + (repetă gestul) și sfinții părinți ↑ + (repetă gestul) duminica viitoare ↑ (aceeași poziție a brațelor, palma stângă deschisă spre sine, gest indicial cu arătătorul mâinii stângi) la sfânta liturghie ↑ vom asculta cuvântul evangheliei (aceiași gest cu ambele mâini) care spune ++ „cei care sunt însetați ↑ să vi-nă la mi-ne și să bea” ↑ (gest indicial ambele mâini ridicate cu palmele deschise spre sine) ce să bea? să bea apa cea vie ↓ (încălinare ușoară spre stânga și revenire) adică cunoașterea lui Dumnezeu prin hristos ↑ în duhul sfânt” (A2, p. 2).

This is a series of rhetorical interrogations that astound through simplicity and it is especially in this manner that the audience learns how to assume its presence at a sacred ritual, and it is aware that the efficiency depends on the faith that this blessing receives, on the assumption of these sacred moments. The interrogations become more and more complex and profound, and the answer, the same all the time, becomes refrain and message (“... pentru ca să-l cunoaștem pe Dumnezeu tatăl ↑ + prin cristos în duhul sfânt”); the audience is free to meditate on the transformations that “the knowledge” implies: “În cazul întrebărilor retorice, informarea este doar instrumentul

prin care se îndeplinește un scop, iar scopul este acțiunea, comportamentul, atitudinea, etc. Prin urmare, întrebările retorice, îndeplinesc același scop ca și comenzile, promisiunile, imperativele. Valoarea lor performativă este mult mai evidentă” (Sălăvăștru, 1999, p. 317).

The denial and its performative role

The rhetorical interrogation and the denial represent argumentative strategies which, in the paraenesis analysed in this work, depend one on another, come one after another and transform the audience in a *dialogue partner*: “Pentru discursul retorico-argumentativ, prezența negației este simptomatică, poate chiar mai importantă decât operația logică aplicată enunțurilor elementare. Ea este simbolul unei adversități și punctul de pornire al unei *bătălii discursive*” (Ștefănescu, 2008, p. 47). The three types of denial proposed by Oswald Ducrot (Ducrot, 1984, p. 274) are identified and illustrated in the present work:

- (1) the *metalinguistic denial* (this type contradicts an uttered statement in order to offer an effect of intensity, rather than infirming its credibility):

“pentru că mulți lu ⊥ LUPI (același gest, doar cu ridicarea sacadată a arătătorului ambelor mâini) răpitori <F> (privind spre stânga și revenind) erau în vremea sfântului pavel <S> ++ în vremea sfinților părinți + și NU mai puțini ↓ și NU mai vicleni ↓ și nu mai puțin RĂZBOINICI sunt lupii răpitori ↓ care doresc cu ORICE preț ↓ să zmulgă părți (degetele minilor strânse în pumn, mișcări sacadate pe axa verticală sus-jos) din sufletul: bisericii_drept_slăvitoare+din sufletul bisericii_celui una ↑ + sfântă ↓...” (A2, p. 4).

This type of denial is marked linguistically and paralinguistically, the discourse becoming powerfully hortative, and with a performative explicit role, through the use of the bestiary¹⁶ register.

- (2) the *descriptive denial* (it is, in fact, the denial itself and represents the uttering of a negative content, offering a pseudo-property to a subject):

“MULȚI DINTRE NOI + (arătătorul este mișcat circular pe axa de adâncime) nu pătrundem adânc ↑ (unind și celelalte degete în manunchi, mișcări scurte sus-jos, sacadate) în cuvintele „CRED + în Dumnezeu Tatăl ++ (repetă gestul, marcând silaba) cred_in_dumnezeu: FIUL sau cred_in_dumnezeu duhul sfânt ↑” (A2, p. 3).

The descriptive denial is introduced in the discourse in order to clearly make the difference between *what is advisable* and *what is not advisable*. We can find an interesting illustration of descriptive denial in the following example:

“prin smerenie ↑ despre care ↓ nu trebuie să mai vorbim ↑ pentru că NU ↓ este un veșmânt care să atragă (ridicând mâna dreaptă în sus) asupra omului mai ↑ puternic decât haina smereniei...” (A2, p. 5).

¹⁶ Ruxandra Cesereanu (Cesereanu, 2003) creates nine registers of the violent language in the romanian mentality.

We can observe a method in which the preacher invites the audience to cooperate, appealing to an argument of the authority of the value, the humbleness. The audience will assimilate the value and will accept the advice. The following example illustrates another case of descriptive denial:

“OMUL nepocăit ↓ (același gest, sacadat) nu va primi niciodată: + puterea duhului sfânt. și viclenia din om_mai ales din ++ noi_cei adulți ↓ [copiii (repetă gestul, indicând către auditoriu și revine) nu sunt vicleni]<R><J> NOI_cei adulți ↑...” (A2, p. 4).

Both types of denial are descriptive par excellence, the second one being uttered using the technique which is called “luarea înaintea a adversarului” (Lo Cascio, 2002, p. 60), offering, in this way, a “model” of purity to the audience, which should be always reported to:

(3) the *polemic denial* (it takes shape in a replicative manner and as an objector answer to an anterior statement, obtaining a polyphonic character):

“...nu mai trăiesc EU (pumnii alăturați de piept și revine) ci hristos trăiește'n mine_căci în hristos domnul ↓ (pumnii în aer) ne mișcăm ↑ + (aceeași poziție a mâinilor apoi plecaciune către auditoriu și revenire) viem ↑ + (repetarea gestului) și sîntem...” (A2, p. 2).

or

“...trebuie (repetă gestul) să cunoaștem încă din această lume ↓ taina împărăției ↑ SALE (măinile ridicate pe verticală, privirea îndreptată în sus) pe care n'o ↑ găsim aiurea ↑ (gest indicial cu arătătorul ambelor mâini și revenire a mâinilor la nivelul pieptului „pumn în pumn”) o găsim ↓ (depărtarea brațelor în lateral) spun sfinții (reunirea brațelor) CHIAR în_noi ↓...” (A2, p. 3).

The three types of denial illustrated above appear as answers of the interrogative sequences and, furthermore, they are in relationship with the hortative sequences of the discourse, stimulating the audience and shaping conclusions, answering thus to the three types of questions “...organizate pe axele gândire-acțiune-credință: *Ce trebuie să credem? Ce trebuie să facem? Ce trebuie să gândim?*” (Săvulescu, 2004, p. 140). On this line we offer the following two examples:

“...NOI creștinii ↓ (degetele îndreptate către auditoriu) trebuie să fim ca el...” (A2, p. 2).

“...SĂ CUNOȘTI ÎN-VĂ-ȚĂ-TURA DE CREDINȚĂ + TU + creștin dreptslăvitor ↓ + tu ↑ + creștin ortodox...” (A2, p. 3).

The quotation

The quotation represents a general characteristic of any homiletic genre because the religious discourse is based, in general, on the scripture, becoming the essence of the argumentation. In fact, the quotation is one of the extrinsic arguments used generally by the preacher when creating the argument and can be considered part of the authority arguments: The Saint Scripture, the patristic texts invoke the authority of the person whose statements are rendered directly or inclusively through paraphrase. In the complex paraenesis analysed in this work, the organisation itself of the dis-

course is based on scriptural statements; the argumentation begins from quotations which will be illustrated through the rhetorical interrogations that are generated:

“cei care sunt însetați ↑ să vi-nă_la mi-ne și_să bea”↑ (gest indicial ambele mâini ridicate cu palmele deschise spre sine) ce să bea? să bea apa cea vie ↓ (înclinare ușoară spre stânga și revenire) adică cunoașterea lui Dumnezeu prin Hristos ↑ în duhul sfânt” (A2, p. 2).

“cei care cred în MINE” (gest indicial cu arătătorul degetelor îndreptate în sus) răuri de aPĂ_vie ↑ (palmele în poziție deschisă) vor curge din pânțele (marcarea ritmului vorbirii prin închiderea și deschiderea degetelor interior-exterior) LOR” + ce înseamnă această apă vie? înseamnă cunoaștere...” (A2, p. 2).

“...ACEASTA este viața veșnică: + să_te_cunoască pe tine singurul (repetă gestul) adevăratul Dumnezeu ↓ (mișcare a capului și a trupului către dreaptași revenind) pe Iisus Cristos ↓ pe care tu l-ai trimis”. ++ ce este viața creștină? nu este altceva decât CUNOAȘTEREA lui Dumnezeu tatăl...” (A2, p. 2).

The quotation has a pragmatic role as it can become an essential formula of Christian life; in this case, the example – “...eu sunt calea: adevărul ↑ și viața...” (A2, p. 2) – is verbally validated by some of the members of the audience, who recognize the quotation and utter it together with the preacher. The quotation is the concrete reference of the members of the communication to a common *reference universe* (Breton, 1996, p. 59).

Last but not least, the quotation has a persuasive role through the aesthetic character acquired when it is extracted from plain songs or from the Psalms of David. The quotation enchants and intensifies the personal experience of the audience:

“...”fie numele domnului binecuvântat ↑ (preoții din sobor își fac semnul crucii) de acum și până-n veac” (făcând semnul crucii cu mâna dreaptă și ținând mâna stângă în dreptul inimii) amin. (plecăciune)” (A2, p. 6).

Appendix 1 (= A1)

Recording: audio-video

Speech situation

Recording date: June 5, 2011

Recording person: Anamaria Gheorghiu Grecu

Transcript Author: Anamaria Gheorghiu Grecu

Transcript conventions were taken from Hoarță Carausu, L. (Ed.). (2005). *Corpus de limbă română vorbită actuală* (pp. 11-13). Editura Cermi.

Transcribed segment: 06' 19"

Recording place: Inside the Monument Church of Hadâmbu Monastery, Iași

Liturgical recording time: the simple paraenesis is delivered immediately after the dismissal (apolis) ceremony of the painting in the Monument Church of Hadâmbu Monastery

Preacher: His Eminence Theophanes, Metropolitan of Moldova and Bukovina, and the Archbishop of Iași

Participants: three bishops, an abbot, the monastic community hosting the event, about fifty priests and deacons, believers and faithful readers

Sermon Context: all the priests wear the corresponding attire

I.P.S. Teofan (măinile ridicate la nivelul pieptului: ținând crucea în mână stângă cu mână dreaptă acoperind-o pe aceasta; postură dreaptă, privirea fixată înainte) <L><Î><S> mulțumiri adresă: m↓ + atotțiitorului dumnezeu↑ + (ridicând privirea) pentru că a binevoit↑ ++ a binecuvânta prin rugăciunile noastre↓ ++ (închizând ușor ochii și revenind cu privirea în sus) ale nevrednicilor săi robi↑ + (aceeași mișcare pe axa centru-sus a privirii) această podoabă a casei sale. +++ o podoabă de biserică↑ ++ frumoasă prin arhitectura ei↑ + (aceeași mișcare pe axa sus-centru a privirii) frumoasă: și adâncă: prin vechimea ei↑ + (aceeași mișcare pe axa centru-sus a privirii) și frumoasă prin acest veșmânt. + (repetă gestul) care a fost așezat pe zidurile sale launtrice↓ + vejmânt care va fi: izvor de odihnă (mișcare scurtă centru-sus, sacadat) de căldură (repetă gestul) sufletească↓ + P.S. Calinic Botoșăneanul (aflat în dreapta, ridică privirea spre pictură și revine cu privirea spre mitropolit) pentru părinții care se vor ruga aici. + departe de tumultul lumii↑ chiar și puțin mai la o parte↑ de biserică cea mare↑ și de agitația↑ fie ea chiar binecuvântată. + (privind spre starețul care se află în fața sa) din zilele de sărbătoare și de praznic↓ + aici obștea monahală (privind în stânga sus și revenind pe centru sus) se va regăsi pe sine. + se va regăsi în legătură cu rugăciunile↑ + ATĂTOR generații↓ + care s-au rugat aici↓ cu rugăciunile aci↓ (ridicând ușor arătătorul mâinii drepte și revenind cu mâinile împreunate) atător doruri care au fost cu certitudine exprimate într-o formă sau alta↑ în momentele de suferință↓ + (privind către stareț, care se află în fața sa) ale acestei sfinte mănăstiri. ++ (radicand privirea spre pictură) călugării↑ în tot↓ în tot ceasul↓ + iar pelerinii din când în când↑ + (îclinând capul ușor spre dreapta, privind în stânga sus) vor poposi aici↓ + (mișcare a capului pe axa sus-centru sacadat, revenid sus) și cu certitudine: ↑ privirea lor launtrică și cea exterioară. + vor fi atrase ca de un magnet. + de frumusețea frescelor binecuvântate astăzi. ++ totul este spre slava: lui dumnezeu celui în treime lăudat↓ ++ și spre chemarea↑ adresată inimii receptive↑ + a credincioșilor↑ + ca prin frumusețea↓ + înălțimea și adâncimea↑ (mișcând privirea pe axa orizontală dreapta-stânga sus) duhovnicească↓ a chipurilor așezate aici ei să nțeleagă mai frum↓ mai mult↑ + mai adânc↑ + (privind în stânga sus) frumusețea dumnezeirii↑ (revine pe centru sus) să se hrănească din ea↑ + să și odihnească sufletul↓ + să se roage: mai puternic↑ pentru ei↑ + pentru cei dragi de acasă: ↓ și pentru lume. ++ (mișcare scurtă a capului pe axa sus-jos și revenind) adresăm mulțumire lui dumnezeu (ridicând privirea sus) așadar↑ + pentru această (mișcare a privirii pe axa sus-centru) frumoasă (privește către stareț) podoabă↓ a casei sale (privește în sus către pictură) și din mulțumirea adusă lui dumnezeu↑ (coboară privirea spre stareț) izvorăște și mulțumire adresată părintelui stareț nicodim ↓ ++ (ridicând privirea) fraților <Î><F> din obștea mănăstirii↓ (privire panoptică) și a tuturor acelor: ↑ + care de-a lungul aproape două decenii↑ s-au înscris între prietenii ↑ apropiații și cunoscuții ↑ mănăstirii + hadâmbu: ↑ (starețul cu mâinile încleștate lăsate în poală privește către mitropolit, apoi în sus către pictură) și au răspuns↑ chemării părintelui↑ + (starețul coboară privirea spre pământ și revine) pentru a fi aici CTITORI↑ + împreună cu ctitorii care au înălțat↑ (starețul pleacă privirea și capul ușor) această biserică↓ + acum treisute↑ + cincizeci și doi↑ de ani. dumnezeu să răsplătească osteneala obștii↓ + (ridicând privirea și revenind) și osteneala? și efortul financiar al tuturor (degetul mare al mâinii stângi este ridicat pe cruce) acelor care: + s-au în-scris↑ (mână dreaptă este luată de pe cruce și sub forma unui receptacol este mișcată scurt pe axa sus-jos marcând silabele cuvântului și revine) în cartea ctitorilor↑ acestei sfinte mănăstiri↓ + (plecând ușor capul și privirea) și credincioșii care sunt (revine și privește înainte) aici↓ + cu noi acum în (mișcări scurte ale capului sus-jos) bisericuța↑ <R> și cei care sunt AFARĂ'n incintă↑ (privirea ridicată în sus) <R> să aibă posibilitate prin mila domnului↑ să se nchine'n fața: acestor fresce purtătoare↑ de icoane binecuvântate↓ + și cu certitudine↓ (mișcare scurtă sus-jos) părăsind bisericuța↓ vor

simți: +sufletul↑(privire panoptică) mai curat↓+cugetul↑mai des-povărat ↓+rugăciunea
 ↑+mai puternică ↓+ (ridicând privirea) îndreptată către dumnezeu ↑+ și: vor
 lăsa_câte_ ceva din poverile↓și bucuriile vieții_lor_aici↓+(privirea fixă înainte)și vor
 pleca↑ cu o povară (radicand nd (ridicând privirea către pictură)↑) înmulțită la ca-se-le (mișcări scurte ale
 capului sus-jos sacadat pe silabă)lor.+Dumnezeu să ne binecuvânteze↑+(ridică mîna spre frunte și face
 semnul crucii și revine cu mîna pe cruce)cu al său dar_și cu a sa iubire de oameni↓++(privește către
 crucea pe care o are în mîna și o atinge cu grija cu mîna stîngă) și să ne dea putere↑(privește în sus)ca prin
 intermediul sfintei liturghii↑(gest indicial pe axa de adîncime cu palma stîngă îndreptată în sus și revine)
 care va începe peste c↓+clipe↑+să DES-coperim (privirea îndreptată în sus) chipul lui
 dumnezeu nu doar din icoane↓ ci chipul lui dumnezeu↑din noi↑și din
 aproapele↓+ca'mpreună-n CHIP al omului(privirea îndreptată în sus și revine)și chip al
 domnului(repetă gestul)formînd BISERICA_cea_cerească și cea pămîntească↓+(privind în
 jos) întru slava↑ (ridicând privirea) iubirii de oameni (privire panoptică) a lui dumnezeu↓
 +s'aducem_sl preasfintei↑treimi↓+(ridicând mîna dreaptă cu tot cu cruce la frunte)
 tatăl↓+fiul↓+(jos spre piept)și duhul sfînt↓+(atingînd umărul drept) amin. (revine cu crucea din mîna dreaptă în
 dreptul umerii, mîna stîngă pe lângă corp, face plecăciune) să ne_ajute↑dumnezeu.<zâmbet>(face un pas în față
 deschizînd larg brațele)

Credincioșii: amin.

Appendix 2 (= A2)

Recording place: the scene is located in the monastery of the Divine Liturgy; Archbishop Theophanes makes a paraenesis facing the audience, behind him the council of priests receives the sacraments.

Liturgical recording time: the time after singing when the priests partake of the Holy Body and Holy Blood.

Preacher: His Eminence Theophanes, Metropolitan of Moldova and Bukovina, and the Archbishop of Iași

Participants: the same bishops and priests

Sermon Context: all the priests wear the corresponding attire

I.P.S. Teofan (stînd în fața auditoriului, în spate ceilalți membri ai clerului primesc sfînta împărtășanie) <J> <L> <S> în
 numele tatălui_și_al fiului↑și_al sfîntului duh(însemnându-se cu semnul sfintei cruci pe piept) amin.
 + (împreunează mîinile, iar degetele celor două mîini se întrepătrund în poală; privirea este îndreptată în jos, capul
 plecat) preasfîințele voastre↑(ridicînd capul și privirea) preacuvioase părinte sta:re↑(încilinînd capul spre
 dreapta și revenind) cuvioși_părinți_cucernici_părinți↑+(lăsînd privirea în jos)iubită frățime(privire
 panoptică)<zâmbet> a acestei sfinte mînăstiri↑+stimate autorități_dragi
 copii↑+drept_măritori creștini.++în acest moment prin mila domnului↑-frații
 preoți↓+după ce s-au împărtășit cu sfîntul↑duh al domnului hristos↓+primesc în
 dumnezeiescul lor sînge↓dumnezeiescul_LUI(depărtînd degetele mari ale mîinilor și revenînd unindu-
 le) sînge↑spre iertarea păcatelor noastre↑și_ale poporului↑încredințat nouă↓spre
 păstorie.+++creștinii:veniți mai de_departe ↓probabil din maramureș+în timp
 ce ne împărtășeam↑+au înălțat cîteva cîntări↓specifice locurilor↑lor+dar_cu
 valabilitate:↑și_impact asupra tuturor.+„am venit măicuță↑+am venit pe
 cale↑+am venit la tine↑NOI fiii_lacrimilor tale”.++sau celălalt cîntec↑care se
 referă la preamulte RĂNI++ale sufletelor noastre↓+cu care ne prezentăm în
 fața maicii domnului_NOI_fiii_ei ↓<R> cu_care ne prezentăm la sfînta
 biserică↑cu_care ne prezentăm↑la dumnezeiasca liturghie. +(mișcări scurte ale capului pe axa
 verticală:sus-jos) cu care ia_IATĂ (închizînd ochii) am venit aici. (aceeași mișcare scurtă a capului pe axa verticală) la

sfânta mănăstire hadâmbu↓+ocrotită de maica domnului.++(lăsând privirea în jos)în evanghelia citită astăzi<Î>++(radicand privirea)un cuvânt foa↑foarte_dens ↑+cuprinzător↑+adânc_și_nalt↑(depărtând degetele mari în sus și revenind)rostit de mântuitorul înainte de PATIMA_SA(repetă gestul)cea de bună voie↓+el declamă și mărturisește adevăruri fundamentale↑și anume:+, „ACEASTA este viața veșnică”↓+(mişcare scurtă a capului pe axa verticală)zice el în rugăciunile către dumnezeu tatăl↑„ACEASTA este viața veșnică:+să_te_cunoască pe tine singurul(repetă gestul)adevăratul dumnezeu↓(mişcare a capului și a trupului către dreapta și revenind)pe isus cristos↓pe care tu l-ai trimis”.++ce este viața creștină?nu este altceva decât CUNOAȘTEREA lui dumnezeu tatăl↑prin hristos în duhul sfânt.+de ce oare:+am venit noi astăzi(înclină corpul spre dreapta, privire panoptică)la sfânta mănăstire?+lăsându-ne: preocupările noastre↓de aproape sau de departe↑++pentru ca să-l cunoaștem pe dumnezeu tatăl↑+prin cristos în duhul sfânt.++(mişcare sacadată a capului pe axa verticală)de ce?+s-a așezat pictura pe biserici:ce↓mănăstirii acesteia biserica cea veche↑pentru ca prin intermediul ei↑+noi să-l cunoaștem pe dumnezeu_tatăl↑prin CRISTOS în duhul sfânt.+de ce oare săvârșem sfânta și dumnezeiasca liturghie:?(schimbând poziția de pe un picior pe altul și ridicându-se ușor pe vârful)și ne împărtășim noi:preoții acum(îndreptând privirea spre stânga și revenind)dumneavoastră(privire panoptică)peste_câteva_clipe↑+cei care ați primit binecuvântare de la preotul duhovnic?ne împărtășim pentru ca să cunoaștem ↓(privind spre dreapta și revenind)pe hristos în duhul sfânt.pentru că nu este un alt TEL al vieții creștine(repetă gestul)decât acesta iubiți credincioși↓(mişcare scurtă a capului pe axa verticală)să-l cunoaștem pe dumnezeu TATĂL prin hristos↓în duhul sfânt. și ce înseamnă oare↑(ridicând brațele cu palmele orientate în sus)această cunoaștere?+(lăsându-se ușor pe călcăie) ne-o spune și ne răspunde HRISTOS(brațele încă ridicate în sus, degetele sunt urute mănunchi, sacadat)ne răspund sfinții apostoli↑+(repetă gestul)și sfinții părinți↑+(repetă gestul)dumineca viitoare↑(aceeași poziție a brațelor, palma stângă deschisă spre sine, gest indicial cu arătătorul mâinii stângi) la sfânta liturghie↑ vom asculta cuvântul evangheliei(aceiași gest cu ambele mâini)care spune++„cei care sunt însetați↑să vi-nă la mi-ne și să bea”↑(gest indicial ambele mâini ridicate cu palmele deschise spre sine)ce să bea?să bea apa cea vie↓(înclinare ușoară spre stânga și revenire)adică cunoașterea lui dumnezeu prin hristos↑în duhul sfânt.+(mişcare scurtă a brațelor pe axa verticală și revenire) spune mântuitorul în altă parte↑„eu sunt calea:adevărul↑și viața”↑+(aceleași mișcări ale brațelor, ritmând vorbirea)

O voce din auditoriu, suprapusă: „viața↑” <J> <S> arătând prin aceasta_că↑+(mişcări circulare pe axa de adâncime ale degetelor arătător exterior-sine)pentru toți(repetarea mișcărilor în sens opus)cunoașterea lui dumnezeu:↓(arătătorul ambelor mâini îndreptate în sus)înseamnă(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise, ținute paralel)să-l ai pe hristos în tine↑(mănuile așezate pe piept) viața ta↑:să fie viața lui.viața lui să fie viața ta.+căci↑+el este lumina lumii↑(gest indicial pe verticală cu arătătorul ambelor mâini)+el este sarea pământului↓„CEI care vor crede'n mine(mișcări circulare pe axa de adâncime ale degetelor arătător exterior-sine)”[vom asculta de asemenea duminică↓(mâna stângă strânsă în pumn, mâna dreaptă cu arătătorul îndreptat în jos) la sfânta liturghie↓cuvântul domnului↓] „cei care cred în MINE(gest indicial cu arătătorul degetelor îndreptate în sus)răuri de aPĂ_vie↑(palmele în poziție deschisă)vor curge din pântecel(marcarea ritmului vorbirii prin închiderea și deschiderea degetelor interior-exterior) LOR”+ce înseamnă această apă vie?înseamnă cunoaștere(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise, ținute paralel) a lui dumnezeu tatăl↓prin hristos în duhul sfânt. (reunind mâinile prin întrepătrunderea degetelor)și ne spune sfântul apostol pavel↑(înălțând palmele, deschise)despre aceeași cunoaștere↓+despre aceeași viață a lui hristos care să fie viața noastră↓(coborând mâinile urute la piept)că NOI creștinii↓(degetele îndreptate către auditoriu)trebuie să fim ca el(mișcând circular degetele arătător exterior-interior)care a zis(unind mâinile strânse)nu mai trăiesc

EU(pumnii alăturați de piept și revine)ci hristos trăiește'n mine_căci în hristos domnul↓(pumnii în aer)ne mișcăm↑+(aceeași poziție a mâinilor apoi plecămune către auditoriu și revenire)viem↑+(repetarea gestului)și sîntem.+(repetarea gestului)și multe alte↑ cuvinte↑(brațele ridicate în sus, cu degetul arătător al mâinii drepte orientat în sus)rostite de_dumnezeieștii apostoli_pentru aceasta(gest de împreunare al mâinilor și frângerea degetelor)iar sfinții↑(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise, ținute paralel)părinți↑după ei|au spus același lucru+că noi trebuie(repetă gestul)să-l cunoaștem pe dumnezeu: +trebuie(repetă gestul)să cunoaștem încă din această lume↓taina împărăției↑ SALE(măinile ridicate pe verticală, privirea îndreptată în sus)pe care n'o↑găsim aiurea↑(gest indicial cu arătătorul ambelor mâini și revenire a mâinilor la nivelul pieptului „pumn în pumn”) o găsim↓(depărtarea brațelor în lateral)spun sfinții(reunirea brațelor)CHIAR în_noi↓(capul înclinat ușor spre stânga, ochii închiși, mâinile receptacol duse la piept) „voi ba-te la u-șă↑su-fle-tu-lui↑tău și mi se va deschide↑+ POARTA împărăției cerurilor”↓(marcând cu degetul arătător al mâinii drepte fiecare cuvânt și silabă prin mișcări pe axa verticală în timp ce mâna stângă cu degetele adunate în pumn este ținută la piept) spune dumnezeiescul ioan_gură_de_aur ↑+ „PRIVEȘTE'N SUFLETUL TĂU OMULE(mișcare circulară a degetelor arătător pe axa de adâncime: <exterior-interior>)și vei găsi acolo pe dumnezeu”↑(îndreptând degetele arătător spre auditoriu)spune sfântul atanasie cel mare↑+(deschizând palmele)iar sfântul ioan scărarul spune↑„SCARA care te duce pe tine(gest indicial cu degetul arătător al mâinii drepte îndreptat în sus)omule↑(privire panoptică)de la pământ la cer↑trece chiar prin sufletul tău”. <L> <J> <S> ++așadar cunoașterea(palmele deschise ridicate odată cu privirea spre cer)lui dumnezeu↑înseamnă(gest indicial,unind degetele mănunchi, mișcări scurte pe axa verticală) A TRĂI VIAȚA lui dumnezeu↑+(repetarea gestului sacadat pe fiecare cuvânt)și a-l primi pe dumnezeu↓să trăiască viața ta.+ în al doilea rând <R> cunoașterea lui dumnezeu(deschizând palmele)înseamnă SĂ CUNOȘTI ÎN-VĂ-ȚĂ-TURA DE CREDINȚĂ+TU+creștin dreptslăvitor↓+tu↑+creștin ortodox↑+(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise, ținute paralel) că nu este un_lmai_lmai mare izvor↑(degetele arătător îndreptate în sus)al răutăților↓spun sfinții părinți(gest al corpului pe axa orizontală dreapta-stânga și revenire pe centru)decât NECUNOAȘTEREA CUVÂNTULUI+lui dumnezeu↓+astăzi biserica îi prăznuiește: PE SFINȚII PĂRINȚI↓+(mișcare circulară a degetelor arătător pe axa de adâncime: <exterior-interior>)cei trei sute optsprezece↑(palmele deschise)care au participat la PRIMUL SINOD ECUMENIC la sfârșitul veacului patru↑+sinod care a alcătuit prima parte(palma stângă, așezată cu fața în sus ține palma mâinii drepte în „presă”) a crezului↑(palma stângă rămâne deschisă, arătătorul mâinii drepte este îndreptat în sus)pe care noi începem să-l CUNOAȘTEM↑ DAR+MULTI DINTRE NOI+(arătătorul este mișcat circular pe axa de adâncime)nu pătrundem adânc↑(unind și celelalte degete în mănunchi, mișcări scurte sus-jos, sacadat)în cuvintele CRED+în dumnezeu TATĂL++(repetă gestul, marcând silaba)cred_în_dumnezeu: FIUL sau cred_în_dumnezeu duhul sfânt↑(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise paralel)învățătură↓(degetele arătător îndreptate în sus)de credință↓(gest de unire a degetelor mâinilor în dreptul pieptului) <L> <J> <S> alcătuită de părinți de la cel de-al doilea sinod ecumenic. (palma stângă, așezată cu fața în sus ține palma mâinii drepte în „presă”) cunoașterea așadar <F>(gest de segmentare pe axa verticală cu ambele palme deschise paralel) cunoașterea lui dumnezeu↑+cunoașterea învățăturii_celei adevărate↑pentru că:a spus sfântul apostol pavel↑+++ (palma stângă deschisă, iar mâna dreaptă cu arătătorul îndreptat în jos) în scris_în cuvântul care s-a citit de_ asemenea astăzi la sfânta liturghie↓(degetele adunate mănunchi, îndreptate în jos, mișcare sacadată jos-sus)că luați aminte <F>VOI PĂSTORI_(gest al brațelor deschise larg, către soborul aflat în stânga și în dreapta sa)[adică NOI(gest indicial către sine cu arătătorul ambelor mâini)și dumneavoastră(aceiași gest către auditoriu)cei care faceți parte din preoția împărătească↑din neamul cel sfânt↑](măinile ridicate ușor în sus unind arătătorul celor două mâini într-un punct fix)luați aminte la voi ÎNȘIVĂ(gesturi scurte pe axa verticală cu arătătorul ambelor mâini)și la turma peste care↑(brațele deschise larg

în lateral) duhul sfânt (măinile ridicate ușor în sus unind arătătorul celor două mâini într-un punct fix) v-a pus pe voi episcopi (repetă gestul lăsându-se ușor pe spate și reverând) sau preoți (același gest mai scurt) sau învățători (gest sacadat pe axa verticală a mâinilor cu degetele urute mănunchi) pentru că mulți lu LUP (același gest, doar cu ridicarea sacadată a arătătorului ambelor mâini) răpitori <F> (privind spre stânga și reverând) erau în vremea sfântului pavel <S> ++ în vremea sfinților părinți și NU mai puțin și NU mai vicleni și nu mai puțin RĂZBOINICI sunt lupii răpitori care doresc cu ORICE preț să zmulgă părți (degetele minilor strânse în pumn, mișcări sacadate pe axa verticală sus-jos) din sufletul bisericii drept slăvitoare + din sufletul bisericii celei una + sfântă (același gest cu plecăciune spre auditoriu și revine) apostolească (repetă gestul) și sobornicească biserică (înclinând capul ușor spre stânga) și n al treilea rând iubiți credincioși (mișcare circulară a degetelor arătător pe axa de adâncime exterior-interior) îl cunoaște pe dumnezeu: pentru că suntem MARTORI și trebuie să fim și mărturisitori (degetele reunite în pumn) cum spunea evanghelia din ziua nălțării + (degetul arătător al mâinii drepte este orientat în spate, peste umăr și revine) MARTORI ȘI MĂRTURISITORI ai lui isus cristos cel mort și nviat ++ până la marginile pământului. ++ <S> de aceea (lăsând privirea în jos) ziua de astăzi (privirea și palmele ridicate) așezată: între înălțare: ++ (gest de segmentare pe axa orizontală cu ambele palme deschise paralel, mișcând corpul către stânga) și pogorârea duhului sfânt (același gest către dreapta) ne plasează pe noi într-o stare: de așteptare ++ (palmele deschise către exterior, gest fix pentru câteva secunde) așteptarea cui? ++ <R> <J> <S> așteptarea celui care: poate (mișcări sacadate ale mâinilor cu arătătorul îndreptat în jos) desăvârși viața noastră (gest involuntar de atingere sub ochiul stâng) adică (gest indicial sacadat cu arătătorul mâinii drepte) așteptarea coborârii duhului sfânt. + <L> <J> <zâmbet> care a coborât peste sfinții și dumnezeieștii apostoli (repetarea gestului) și i-a transformat pe ei (brațele deschise cu palmele orientate în sus, mișcare scurtă pe axa orizontală: lateral-exterior și revine) din oameni goi și neputincioși (gest de segmentare pe axa orizontală cu ambele palme deschise paralele, mișcând corpul către stânga și revine) în oameni plini de curaj: bărbați puternici + care au nfunțat moartea ++ pentru a-l propovădui pe mântuitorul hristos + DUMNEZEU: adevărat (gest de segmentare pe axa orizontală cu ambele palme deschise paralele) ȘI OM adevărat ++ de aceea + biserica ASTĂZI (gest sacadat al mâinilor cu palmele îndreptate în jos) și ori de câte ori se sfințește o biserică o mănăstire <R> ori de câte ori participăm la dumnezeiasca liturghie: suntem chemați să ne deschidem launtrul (gest de unire a degetelor mâinilor în dreptul pieptului) sufletului nostru + pentru a deveni POTIR binecuvântat (gesturi care mimează forma potirului cu ambele mâini urute) în care să se așeze DUMNEZEU: DUHUL SFÂNT (repetă gestul, sacadat) că fără desăvârșirea noastră în dumnezeu DUHUL SFÂNT + nu există viață creștină (repetând gestul cu aplecare scurtă către auditoriu) autentică. ++ (repetând același gest și reverând) și sînt atâtea obstacole: (brațele deschise, privirea orientată în sus, mîna dreaptă imită forma unui receptacol, iar palma stîngă este deschisă) care stau în calea venirii duhului sfânt în noi (mișcări ale brațelor pe axa verticală sus-jos, apoi revine cu brațele deschise) aș aminti ++ trei cred (gest scurt: privire îndreptată în jos și revine) din cele mai importante ++ (privirea îndreptată spre stânga) PRETENȚIA [cum o numea cineva] + PRETENȚIA DIABOLICĂ la superioritate (gest indicial sacadat cu arătătorul ambelor mâini) vizavi de ceilalți ++ „prea-dulcea otrăvăta autodumnezeirii luciferice” + spunea părintele sofronie <J> din MÂNDRIA_ORGOLIUL_AMBIȚIA ++ dorința de a te plasa deasupra celui alt ca fiind obstacolul principal (mișcări ale brațelor pe axa verticală cu degetele mănunchi) esențial fundamental înaintea venirii duhului sfânt în noi. + alt obstacol ar fi (brațele și palmele deschise) lipsa de pocăință (arătătorul mâinii drepte orientat în sus, palma stîngă deschisă orientată în sus) OMUL nepocăit (același gest, sacadat) nu va primi niciodată: + puterea duhului sfânt. și viclenia din om mai ales din noi cei adulți (copiii (repetă gestul, indicând către auditoriu și revine) nu sunt vicleni] <R> <J> NOI cei adulți (mișcare circulară ale degetelor arătător, pe axa de

adâncime exterior-interior) prin faptul că una gândim și alta spunem <R> <F> una simțim (îndreptând degetul arătător drept spre sine) și alta mărturisim+ <F> (același gest spre exterior) este zid de DESPĂRȚIRE (mimarea zidului cu palma dreaptă orientată spre sine, mișcare pe axa verticală) între noi↓ și duhul sfânt. dar dac'am amintit de TREI obstacole în calea venirii duhului sfânt în noi <R> <Î> <F> și peste noi↓ și'n viața noastră s'amintim și trei ↑++ DIRECȚII (palmele deschise în sus) trei stări sufletești↑+trei adevăruri↑ (ridicându-se ușor pe vârfuri, privirea ridicată și revenind) prin care putem primi pe duhul sfânt în noi↓++spune cartea sfântă: că unde este libertate↑ acolo este duhul sfânt↓ (gest indicial cu arătătorul mâinii drepte, iar palma mâinii stângi deschisă) unde este duhul sfânt↑+acolo este libertate↓ iar+același părinte+sofronie amintea că OMUL POATE dobândi (ambele palme deschise în sus, gest sacadat) libertatea cea adevărată↑ pe două trepte↓+ (gest de mimare cu palma dreaptă) prin dorința: și capacitatea+ (unirea în mănunchi a degetelor și sacadare) de a nu mai dori: ↑să-stăpânească (mișcare circulară ale degetelor arătător, pe axa de adâncime exterior-interior) pe celălalt↓+ (reorientarea degetelor arătător pe axa verticală și sacadare) s-a doua etapă: +de-a nu se răzvrăti pe sine launtric↓ (unind mâinile pe piept) în momentul în care este++DOMINAT (mișcări ale brațelor pe axa de adâncime exterior-interior, sacadat) STAPÂNIT+ ASUPRIT BATJOCORIT de celălalt↓ prin aceasta se obține tai: na libertății+ (palma stângă deschisă în sus, peste care trece palma dreaptă, orientată de asemenea în sus oprindu-se în dreapta sus cu mâna receptacol) receptacol minunat al venirii duhului sfânt <L> <J> <S> în noi↓ (îclinând capul ușor spre stânga) în al doilea rând↑ (același gest spre dreapta) prin smerenie↑ despre care↓ nu trebuie să mai vorbim↑ pentru că NU↓ este un veșmânt care să atragă (ridicând mâna dreaptă în sus) asupra omului mai↑ puternic decât haina smereniei.+ (reunirea mâinilor și încheștarea degetelor ambelor mâini, cu palmele îndreptate spre sine) și'n al treilea rând↓ (unind mâinile prin încheștarea degetelor) spune dumnezeiescul și marele MA: xim mă: rturisorul↑ că iubirea de vrăjmași↑+rugăciunea pentru cei care ne fac ră: u↑ deschiderea noastră spre cei care ne vorbesc de ră: u.++ este poate: ↑cel mai minunat (ridicând mâinile în sus cu palmele deschise) mijloc↓ prin care duhul sfânt↓ (repetând sacadat gestul) se așază în viața noastră. ++să-i mulțumim lui dum-ne-zeu+ (părinții din sobor, aflați cu fața către auditoriu și fac semnul crucii) iubiți credincioși↓ <R> <J> <S> că ne-a învrednicit să fim ASTĂZI aici↓ (plecând capul ușor spre dreapta, repetând gestul sacadat al palmelor) în sfânta mănăstire hadambu↑+pentru a binecuvânta (indicând cu mâinile pe axa orizontală în dreapta sa biserica veche) pictura cea frumoasă care s-a așezat în biserica cea veche↓ prilej care↑ și prin care↓: mulțime de popor: ↑din moldova sau din afara ei <F> s-au adunat aici <S> +PARCĂ++precum sfinții apostoli↑ așteptând po-gorărea duhului sfânt↓+asupra noastră. ++(gest sacadat pe axa verticală cu palmele deschise) să stă: m în această: sta: re↑ de aștepta: re așteptarea duhului sfânt↓ <R> care se coboară la fiecare sfântă liturghie: ↓ (gest al mâinilor cu palmele îndreptate în jos mimând coborârea) și'ntru-n mo: d+mai arătat↑ oamenilor++ (ridicând mâinile cu palmele deschise în sus) mai făcut cunoscut lor↑+în duminica care vine↓+în ziua cincizecimii a rusaliilor pogorărea duhului sfânt↓++ (palma stângă, așezată cu fața în sus ține palma palma mâinii drepte în „presă”) părinții↑+frații preoții↑+ (ridicând mâinile cu palmele deschise în sus) s-au împărtășit cu sfântul trup și sfântul sânge al mântuitorului hristos↓+<zâmbet>este rândul dumnavoastră↓ (mișcare sacadată a palmelor deschise pe axa verticală) a celor care v-ați pregătit pentru aceasta↓+ (ridicându-se ușor pe vârfuri și revenind, privire panoptică) să primiți trupul și sângele DOMNULUI hristos↓+și prin ACEASTA să vă faceți sălaș binecuvântat al duhului sfânt. ++”fie numele domnului binecuvântat↑ (preoții din sobor își fac semnul crucii) de acum și până-n veac” (făcând semnul crucii cu mâna dreaptă și ținând mâna stângă în dreptul inimii) amin. (plecăciune) Auditoriu: <R> <J> <S> să ne trăiți↑ săru'mâna↑

References

- Aramă, G. (1992). *Omiletica*. Editura Imprimeria Independenței.
- Belmont, N. (1986). La notion de rite de passage. In: Centlivres, P., Hainard, J. *Les Rites de passage aujourd'hui*. L'Age d'homme.
- Benveniste, É. (2000). *Probleme de lingvistică generală* (vol. I). Traducere de Lucia Magdalena Dumitru. Editura Teora.
- Bochénski, J.-M. (1992). *Ce este autoritatea? Introducere în logica autorității*. Traducere din limba germană de Thomas Kleininger. Editura Humanitas.
- Braniște, E. (2005). *Liturgica special pentru facultățile de teologie*. Editura Lumea Credinței.
- Breton, Ph. (1996). *L'argumentation dans la communication*. Éditions La Découverte.
- Cesereanu, Ruxandra. (2003). *Imaginarul violent al românilor*. Editura Humanitas.
- Chelcea, S. (2006). *Opinia publică. Strategii de persuasiune și manipulare*. Editura Economică.
- Cosnier, J. (2007). *Introducere în psihologia emoțiilor și a sentimentelor. Afectele, emoțiile, sentimentele, pasiunile*. Traducere de Eliza Galan. Editura Polirom.
- Dărescu, M.-M. (2011). *Deixisul în discursul religios din cultul creștin-ortodox*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Ducrot, O. (1984). *Le dire et le dit*. Éditions de Minuit.
- Dumas, F. (2000). *Gest și expresie în liturgia ortodoxă. Studiu semiologic*. Institutul European.
- Duțu, C. (1991). Întâlnirea prediciei creștine cu retorica greco-romană. *Studii Teologice*, 2, 102-162.
- Duțu, C. (1992). Panegiricul ca formă a prediciei în trecut și astăzi. Actualitatea lui pastorală. *Ortodoxia*, 1-2(XLIV), 97-187.
- Fiske, J. (2003). *Introducere în științele comunicării*. Traducere de Monica Mitarcă. Editura Polirom.
- Gordon, V. (2001). *Introducere în omiletică*. Editura Universității din București (= Gordon, 2001a).
- Gordon, V. (2001). *Predica ocazională (Pareneza). Considerații teoretice și exemplificări*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (= Gordon, 2001b).
- Grigoraș, C. (2000). *Propovăduiți Evanghelia la toată făptura!... Omiletică și catehetică specială*. Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.
- Hoarță Cărăușu, L. (2009). *Teorii și practici ale comunicării*. Editura Lumen.
- Lardellier, P. (2009). *Teoria legăturii rituale. Antropologie și comunicare*. Traducere de Valentina Pricopie. Editura Tritonic.
- Lo Cascio, V. (2002). *Gramatica argumentării. Strategii și structuri*. Traducere de Doina Condrea-Derer și Alina-Gabriela Sauciu. Editura Meteora Press.

- Obreja-Răducănescu, D. (2011). *Pluralitatea codurilor în discursul religios actual*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Prisacariu (Nacu), A.-A. (2011). *Ipostaze ale discursului universitar* (teză de doctorat). Universitatea „Ștefan cel Mare”.
- Ricoeur, P. (1995). *Eseuri de hermeneutică (I)*. Traducere de Vasile Tonoiu. Editura Humanitas.
- Rovența-Frumușani, D. (1999). *Semiotică, societate, cultură*. Institutul European.
- Sălăvăstru, C. (1999). *Discursul puterii, încercare de retorică aplicată*. Institutul European.
- Săvulescu, S. (2004). *Retorică și teoria argumentării*. Editura Comunicare.ro.
- Ștefănescu, L. (2008). *Retorica argumentării în discursul politic contemporan*. Editura Universității din București.
- Thompson, W.D., Bennett, G.C. (1969). *Dialogue Preaching. The Shared Sermon*. The Judson Press.
- Toader, I. (2002). *Retorica Amvonului*. Presa Universitară Clujeană.
- Tuțescu, M. (1986). *L'argumentation*. Editura Universității din București.
- Zafiu, R. (2010). Ethos, pathos și logos în textul predicii. In: Gafton, Al., Guia, S., Milică, I. (ed.). *Text și discurs religios II* (pp. 27-38). Editura Universității “Al. I. Cuza”.
- Zafiu, R. (2003). Valori argumentative în conversația spontană. În: Dascălu Jinga, L., Pop, L. (coord.). *Dialogul în româna vorbită* (pp. 149-165). Oscar Print.